

‘Communicatie is een recht voor iedereen’

Het recht op toegankelijkheid van communicatie en het recht op vrijheid van meningsuiting middels alternatieve communicatievormen is verankerd in het VN-verdrag “Rechten inzake personen met een handicap”. Daarnaast is in het verdrag vastgelegd dat de omgeving verplicht is om deze alternatieve communicatievormen aan te bieden en aan te leren.

Het begeleidingscentrum heeft een populatie van leerlingen met specifieke noden waarbij communicatie vaak voor een uitdaging zorgt. Daarom vinden we een duidelijke visie rond ondersteunde communicatie (OC) een must.

Definitie₁

Ondersteunde communicatie omvat **alle** strategieën, communicatievormen en hulpmiddelen waardoor het overbrengen van een boodschap ondersteund of op een andere manier geuit kan worden indien iemand zich via spraak (nog) niet voldoende kan uitdrukken of wanneer iemand gesproken taal (nog) niet voldoende begrijpt. Het betekent dat alle mogelijke communicatievormen en middelen worden ingezet om (nog resterende) communicatieve vaardigheden van mensen te optimaliseren. Denk hierbij aan de inzet van: (eenvoudige) gebaren, verwijzende voorwerpen, lichaamstaal, pictogrammen, geschreven woorden of letters, OC-hulpmiddelen zoals spraakcomputers en communicatieboeken...

Ondersteunde communicatie is er voor iedereen, ongeacht niveau, leeftijd of beperking.

Uitgangspunten

1. Je leert communiceren doordat de omgeving met jou communiceert. Iemand leert ondersteunde communicatie doordat er ondersteunde communicatie gebruikt wordt in de communicatie naar hem of haar toe. We noemen dit **modelleren**.

De effectiviteit van modelleren wordt vergroot als:

- Alle vormen van communicatie aandacht krijgen
- Er voor veel woorden een gebaar, pictogram... beschikbaar is
- Het wordt aangevuld met andere strategieën: aansluiten bij de beleving, tijd geven, de (non-)verbale boodschap te vertalen naar OC en uit te breiden.

¹ isaac nf. (sd). *Ondersteunde communicatie*. Opgehaald van isaac nf: <https://www.isaac-nf.nl/ondersteunde-communicatie/>

2. Ondersteunde communicatie stelt leerlingen met een communicatieve beperking in staat om te communiceren over hun wensen, ideeën, meningen, vragen, ervaringen, verlangens e.d.; het geeft hun **vrijheid van meningsuiting**.
3. Communicatie wordt benaderd in zijn **sociale functie**: communicatie moet verstaanbaar, aanvaardbaar en hanteerbaar zijn in de sociale context van de persoon. We stimuleren communicatie in de natuurlijke, zo normaal mogelijke context.
Men moet er dus over waken dat communicatie niet herleid wordt tot het benemen of het antwoorden op vragen.
4. We gaan uit van het **participatiemodel** (Beukelman en Mirande, 2013, herziene versie Hedge en Pommaville, 2016). Dit betekent twee dingen:
  - Iemand met een communicatieve beperking heeft **meer te vertellen** dan lukt zonder OC.
  - Iemand met een communicatieve beperking kan **beter leren communiceren** met OC. We weten niet hoe lang dit duurt voordat hij/zij gaat communiceren met OC en wat dat precies zal zijn, maar potentie is aanwezig.
5. Wanneer een persoon verandert van klas, school, leefgroep... doen we er alles aan om de **gepersonaliseerde vorm van communicatie** mee over te brengen.
6. We streven **maximale toegankelijkheid en functionaliteit** na: communicatie moet op ieder tijdstip mogelijk zijn, vormen/hulpmiddelen moeten maximaal toegankelijk en beschikbaar zijn, iedereen die hoort bij de dagelijkse kring van de leerling wordt maximaal betrokken.
7. Er zijn **geen voorwaarden** verbonden aan het starten met OC.
8. **Multimodale communicatie**: Er is dus nooit sprake van één geschikte vorm van ondersteunde communicatie. Het gaat om het opbouwen en ontwikkelen van een OC-systeem: een geheel van communicatievormen dat bij één leerling wordt ingezet. Een OC-systeem kan dus ook evolueren en moet constant geëvalueerd worden. Er kan dan al doende onderzocht worden welke aanpassingen gedaan moeten worden om de communicatie zo optimaal mogelijk te stimuleren.
9. Het is van belang dat **alle** voor de leerling **mogelijke vormen** van communicatie:
  - mogelijk blijven
  - worden geoptimaliseerd
  - worden opgemerkt en gerespecteerd

Binnen de organisatie

We zorgen dat een communicatieklimaat zichtbaar en voelbaar is.

Algemeen

Binnen onze scholen hanteren we meestal volgende vormen:

- SMOG
- Communicatiekaarten op basis van score
- Pictogrammen van sclera in functie van visualisatie

Elke leerling heeft recht op zijn eigen geïndividualiseerde manier van communiceren, binnen zijn mogelijkheid en haalbaarheid. Dit kan door andere picto's te gebruiken, ander communicatiesysteem, ander hulpmiddel....

Communicatie is een recht voor onze leerlingen.

Communicatiepartner

De communicatiepartner is iedereen die met het kind in aanraking komt.

Hoe minder mogelijkheden een persoon heeft, hoe meer die afhankelijk is van de bereidheid van de communicatiepartner om zichzelf en de omgeving aan te passen.

Dit houdt in dat de communicatiepartner communicatiepogingen doet, bereid is om zijn niveau aan te passen en bereid is om de vorm zichzelf aan te leren.

Slot

Voor vele personen met een beperking is het interactief en communicatief vermogen zeer beperkt. Vaak ook stoten we op het eigen onvermogen om signalen te herkennen en te interpreteren. Door OC te gebruiken kan zowel de persoon met een beperking als ouder, broer/zus of professioneel vaardiger worden in communicatie. Omdat communicatie een recht is opteren we voor het actief implementeren van bovenstaande visie en het gebruik van ondersteunde communicatie.